

Dawid Abramowski
ORCID: 0009-0004-7229-9272
abramowski.daw@gmail.com
Uniwersytet Zielonogórski

<https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2025.281>

Open Access CC BY 4.0



Cytowanie: Abramowski, D. (2025). Efekty i źródła finansowania systemu gwarantowania depozytów w Polsce w latach 1995-2023. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 23, s. 5-17. DOI: 10.26366/PTE.ZG.2025.281

Efekty i źródła finansowania systemu gwarantowania depozytów w Polsce w latach 1995-2023

Abstrakt: Celem artykułu jest omówieniem efektów funkcjonowania systemu gwarantowania depozytów w Polsce w latach 1995-2023 oraz identyfikacja źródeł jego finansowania w tym okresie. Badania zrealizowano za pomocą metody *desk research*, wykorzystując dane wtórne pochodzące z dokumentów i raportów Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG), publikacji naukowych oraz aktów prawnych regulujących system gwarantowania depozytów w Polsce. W artykule oceniono zarówno efektywność systemu poprzez analizę liczby deponentów objętych gwarancjami i wartości wypłat, jak i strukturę źródeł finansowania, uwzględniając zmiany legislacyjne po 2016 roku. Wyniki badań wskazują na istotną rolę systemu gwarantowania depozytów w zapewnianiu stabilności sektora finansowego, szczególnie w latach wzmożonej aktywności wypłat z tytułu upadłości instytucji finansowych.

Słowa kluczowe: system gwarantowania depozytów, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, wypłaty gwarancyjne, stabilność finansowa, bezpieczeństwo depozytów

JEL: G21, E58

Effects and Sources of Funding of the Deposit Guarantee Scheme in Poland in the Years 1995-2023

Abstract: The aim of the article is to discuss the effects of the functioning of the deposit guarantee system in Poland in the years 1995–2023 and to identify the sources of its financing during this period. The research was conducted using the desk research method, based on secondary data from documents and reports of the Bank Guarantee Fund (BFG), academic publications, and legal acts regulating the deposit guarantee system in Poland. The article assesses both the effectiveness of the system through the analysis of the number of depositors covered by guarantees and the value of payouts and the structure of financing sources, taking into account legislative changes after 2016. The results indicate the significant role of the deposit guarantee system in ensuring the stability of the financial sector, particularly during periods of increased payout activity due to the insolvency of financial institutions.

Keywords: deposit guarantee scheme, Bank Guarantee Fund, guarantee payouts, financial stability, deposit protection

JEL: G21, E58

Wstęp

Stabilność finansowa to jedno z podstawowych pojęć w teorii i praktyce ekonomii. Jej zachwianie często związane jest z problemami występującymi w sektorze instytucji kredytowych, szczególnie w okresach kryzysów gospodarczych. Nawet jeśli analiza kondycji finansowej danego banku nie wskazuje bezpośredniego zagrożenia dla jego płynności, to tzw. kruchość struktury bilansowej sprawia, że wystąpienie niepokojącej informacji, a nawet plotki, może skutkować masowym wycofywaniem środków przez klientów. Jest to wynik charakterystycznej konstrukcji bilansu bankowego. Po stronie aktywów dominują należności długoterminowe, głównie kredyty, natomiast po stronie pasywów przeważają depozyty, często dostępne natychmiast. Ta niezgodność terminowa sprawia, że banki są wyjątkowo podatne na zjawisko paniki, które może przerodzić się w kryzys zaufania do całego systemu bankowego (Bystron, 2024, s. 64).

W celu przeciwdziałania takim zagrożeniom, w wielu krajach, również w Polsce, wprowadzono systemy gwarantowania depozytów. Ich głównym zadaniem jest ochrona środków powierzonych bankom przez klientów oraz stabilizowanie sektora finansowego poprzez ograniczenie ryzyka gwałtownego odpływu kapitału. System ten daje deponentom pewność, że w przypadku upadłości instytucji finansowej, odzyskają przynajmniej część zdeponowanych środków do ustalonego limitu, co znacząco zmniejsza prawdopodobieństwo wystąpienia reakcji paniki.

Głównym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie efektów działania systemu gwarantowania depozytów w Polsce w latach 1995-2023 oraz identyfikacja i omówienie źródeł jego finansowania w tym okresie. W początkowej części opracowania scharakteryzowano ogólny mechanizm funkcjonowania systemu gwarancyjnego, następnie przedstawiono polski system gwarancyjny depozytów, a w dalszej części zaprezentowano wyniki badań.

Badaniem objęto dwa zasadnicze obszary w Polsce. Pierwszy z nich dotyczy efektów działania systemu gwarantowania depozytów w latach 1995-2023, mierzonych liczbą deponentów, wobec których uruchomiono wypłaty gwarancyjne, liczbą osób spełniających ustawowe kryteria ochrony oraz łączną i roczną wartością wypłat. Drugi obszar koncentruje się na sposobach finansowania systemu, w tym na obowiązującej zasadzie jego finansowania przez sektor bankowy i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK), bez udziału funduszy publicznych. Analizie poddano również strukturę źródeł finansowania typu *ex-ante*, a także rozwiązania prawne zawarte w ustawie o BFG z 2004 roku oraz jej nowelizacji z 2016 roku. Uwzględniono także dane dotyczące realnych źródeł finansowania wypłat

gwarancyjnych, takich jak fundusz gwarancyjny banków, fundusz SKOK, pożyczki udzielane w ramach systemu czy ewentualne kredyty zaciągane w Narodowym Banku Polskim.

W toku analizy zastosowano szereg metod badawczych. Przeprowadzono analizę aktów prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji dotyczących funkcjonowania BFG. Wykorzystano także dane statystyczne pochodzące z raportów rocznych BFG. Analiza porównawcza pozwoliła uchwycić zmiany w strukturze finansowania systemu przed i po nowelizacji ustawy w 2016 roku. W badaniach wykorzystano podejście ilościowe do oceny skali interwencji gwarancyjnych oraz analizę strukturalną, służącą zidentyfikowaniu udziału poszczególnych źródeł finansowania w całości wypłat z tytułu gwarancji depozytów.

System gwarantowania depozytów

Główną instytucją odpowiedzialną za ochronę konsumentów na rynku usług bankowych jest system gwarantowania depozytów. System gwarantowania depozytów to zbiór powiązanych ze sobą organizacyjnie i funkcjonalnie rozwiązań prawnych, finansowych i proceduralnych, których zadaniem jest ochrona klientów instytucji bankowych poprzez zapewnienie zwrotu zdeponowanych środków w przypadku upadłości banku (Dadej, 2018, s. 16). Definicja systemu gwarantowania depozytów w swoim podstawowym ujęciu opiera się na tzw. modelu „pay-box”, który odzwierciedla jego najważniejszą funkcję, czyli wypłatę gwarantowanych środków deponentom. Model „pay-box” zakłada, że głównym zadaniem systemu jest gromadzenie składek od banków uczestniczących w systemie, a następnie, w razie potrzeby, wykorzystanie tych funduszy do wypłaty środków klientom banków, które stały się niewypłacalne. System w tej formie pełni wyłącznie funkcję finansową, koncentrując się na zarządzaniu zgromadzonym kapitałem, bez angażowania się w działania prewencyjne, takie jak nadzór nad ryzykiem czy wczesne interweniowanie w przypadku zagrożeń w sektorze bankowym. Innymi słowy, jego rola ogranicza się do wypłacania rekompensat, a nie do zapobiegania problemom w instytucjach finansowych (Pawlikowski, 2005, s. 22; Dobrzańska, 2023, s. 10-12). Polski system gwarantowania depozytów, od momentu jego ustanowienia, realizował model oparty wyłącznie na funkcji wypłaty środków gwarantowanych, znany jako model *pay-box*.

Należy zaznaczyć, że przedstawiona powyżej definicja systemu gwarantowania depozytów odnosi się do systemu gwarantowania depozytów w ujęciu *sensu stricto*. W szerszym rozumieniu, czyli w *sensu largo*, system ten nie tylko chroni zdeponowane środki, ale również aktywnie uczestniczy w ograniczaniu ryzyka bankructwa instytucji finansowych oraz wspieraniu banków znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej. Takie podejście jest

charakterystyczne szczególnie dla krajów z wysoko rozwiniętym sektorem finansowym, w których funkcjonuje wiele grup bankowych. W takich warunkach banki często osiągają rozmiary uznawane za „zbyt duże, by upaść” („*too big to fail*”), co oznacza, że ich ewentualna upadłość mogłaby zagrozić stabilności całego systemu, a środki zgromadzone w systemie gwarancyjnym mogłyby okazać się niewystarczające do pokrycia roszczeń wszystkich deponentów. Równocześnie pojawia się także problem określany jako „*too big to save*” odnoszący się do sytuacji, w której skala działalności danego banku powoduje, że objęcie go pełną ochroną gwarancyjną jest niezwykle trudne lub niemożliwe ze względu na znaczące obciążenia finansowe dla systemu gwarantowania depozytów (Zaleska, 2008, s. 71-72; Koleśnik, 2019, s. 98-100).

Podstawowym celem wprowadzenia systemu gwarantowania depozytów jest zabezpieczenie środków finansowych powierzonych bankom przez ich klientów, w szczególności konsumentów, na wypadek ich niewypłacalności. Mechanizm ten daje deponentom poczucie bezpieczeństwa, ponieważ gwarantuje im zwrot zdeponowanych oszczędności nawet w sytuacji bankructwa instytucji finansowej. Tego rodzaju zabezpieczenie wzmacnia zaufanie do sektora bankowego i przyczynia się do jego stabilności. System gwarantowania ogranicza również ryzyko nagłego i masowego wypłacania środków przez klientów (tzw. run na banki), co mogłoby spowodować poważne zakłócenia nie tylko w funkcjonowaniu samych banków, lecz także w całym systemie finansowym, prowadząc do jego głębokiej destabilizacji i pogłębienia kryzysu (Zdanowicz, 2007, s. 32).

Przesłanki wprowadzenia systemu gwarantowania depozytów w Polsce

System gwarantowania depozytów w Polsce został wprowadzony na mocy ustawy o BFG (ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. z późn. zm.). Wprowadzenie tego rozwiązania do krajowego systemu prawnego wynikało z dwóch podstawowych przesłanek. Jednej o charakterze ekonomicznym (wewnętrznym) oraz drugiej związanej z czynnikami politycznymi (zewnętrznej natury).

Pierwszy z powodów był ściśle związany z przemianami ustrojowymi zachodzącymi w Polsce na początku lat 90. XX wieku, kiedy to zaczęto stopniowo ograniczać ingerencję państwa w gospodarkę, w tym również w sektor bankowy. Polska przechodziła wówczas z modelu gospodarki centralnie sterowanej do modelu rynkowego, opartego na mechanizmach konkurencji. Zmiany te obejmowały m.in. liberalizację polityki licencyjnej w sektorze bankowym, podczas gdy w 1989 roku funkcjonowało w kraju 18 banków komercyjnych, to już cztery lata później ich liczba wzrosła do 84 (Baka, 1997, s. 34; Obal, 2020, s. 58-59). Rozwój

ten był możliwy także dzięki złagodzeniu wymagań kapitałowych dla nowo powstających instytucji bankowych.

Nowe banki często nie posiadały jednak odpowiednio rozwiniętych mechanizmów zarządzania ryzykiem, miały słabe struktury kontroli wewnętrznej i zatrudniały kadrę bez doświadczenia w funkcjonowaniu na konkurencyjnym rynku usług finansowych. Taki stan rzeczy doprowadził już w 1993 roku do pojawienia się pierwszych symptomów kryzysu bankowego. Jednym z jego źródeł był rynek depozytów. Ówczesne przepisy prawa bankowego (ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r.) nadal przewidywały gwarancje Skarbu Państwa dla oszczędności ludności zdeponowanych w bankach państwowych oraz tych, które takie gwarancje posiadały jeszcze przed 1989 rokiem (Żywiec, 2021, s. 60-62).

Taki układ doprowadził do powstania tzw. dualizmu w systemie gwarancji. Banki prywatne, które nie miały dostępu do państwowych gwarancji, zmuszone były konkurować o klientów, oferując im wyższe oprocentowanie lokat. To z kolei prowadziło do znaczącego obniżenia rentowności tych instytucji, a w efekcie do ich upadłości (Szambelańczyk, 2020, s. 11).

Wyniki badań

Analiza poziomu ochrony konsumentów usług bankowych poprzez system gwarantowania depozytów w Polsce w latach 1995-2023

Do zbadania poziomu ochrony konsumentów usług bankowych, poprzez system gwarantowania depozytów, wykorzystano następujące wskaźniki: (1) wskaźniki liczby depozytariuszy wobec, których nastąpiło spełnienie warunków gwarancji; (2) wskaźniki liczby deponentów spełniających warunki gwarancji; (3) wskaźniki wartości środków przeznaczonych na wypłaty gwarancyjne dla deponentów z wyliczeniem ich struktury. Analiza obejmuje lata 1995-2023 i została oparta na danych zawartych w rocznych raportach BFG.

W tabeli 1. zostały zaprezentowane dane dotyczące liczby depozytariuszy, czyli instytucji finansowych, wobec których w latach 1995-2023 nastąpiło spełnienie warunków gwarancji. W zestawieniu ujęto cztery kategorie podmiotów: banki komercyjne, banki spółdzielcze, oddziały banków zagranicznych oraz SKOK-i.

Tabela 1. Liczba depozytariuszy, wobec których nastąpiło spełnienie warunków gwarancji w latach 1995-2023

Lata	Banki, w tym:			Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe
	komercyjne	spółdzielcze	oddziały zagraniczne	
1995	2	48	-	-
1996	1	30	-	-
1997	-	6	-	-
1998	-	4	-	-
1999	1	-	-	-
2000	1	-	-	-
2001	-	1	-	-
2002-2013	-	-	-	-
2014	-	-	-	2
2015	-	1	-	-
2016	-	1	-	5
2017	-	-	-	4
2018	-	-	-	-
2019	-	1	-	-
2020	-	2	-	-
2021	-	-	-	-
2022	1	-	-	-
2023	1	-	-	-
Ogółem	7	94	0	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych BFG z lat 1996- 2023, <https://www.bfg.pl/> (dostęp: 20.06.2025 r.).

Na uwagę zasługuje fakt, że SKOK-i zostały objęte systemem gwarantowania depozytów dopiero od 29 listopada 2013 roku, natomiast jeden z oddziałów banków zagranicznych włączono do tego systemu dopiero w 2022 roku.

Z informacji przedstawionych w tabeli 1. wynika, że w całym analizowanym okresie doszło do spełnienia warunków gwarancji w przypadku łącznie 112 instytucji, w tym 101 banków (7 komercyjnych oraz 94 spółdzielczych) oraz 11 SKOK-ów. W latach 2002-2013, a także w latach 2018 i 2021, nie odnotowano żadnych przypadków uruchomienia gwarancji wobec deponentów chronionych systemem gwarantowania depozytów.

Niestety, brak dostępnych danych z lat 1995-2012 dotyczących liczby oraz rodzaju podmiotów objętych ochroną systemu gwarantowania uniemożliwił porównanie tych danych z liczbą przypadków faktycznego spełnienia warunków gwarancji. W efekcie nie było możliwe dokonanie rzetelnej oceny, która z grup deponentów stwarzała w analizowanym okresie największe ryzyko utraty środków przez swoich klientów.

Dane dotyczące liczby deponentów, którzy w latach 1995-2023 spełnili warunki do otrzymania środków gwarantowanych w ramach systemu gwarantowania depozytów w Polsce,

z rozróżnieniem na deponentów upadłych banków oraz SKOK-ów, zostały zaprezentowane w tabeli 2.

Tabela 2. Liczba deponentów spełniających warunki gwarancji w latach 1995-2023

Lata	Liczba deponentów ogółem	W tym:	
		banków	spółdzielczych kas oszczędnościowo- kredytowe
1995	89 939	89 939	-
1996	59 420	59 420	-
1997	10 418	10 418	-
1998	6 775	6 775	-
1999	1 572	1 572	-
2000	147 739	147 739	-
2001	2 658	2 658	-
2002	46	46	-
2003	27	27	-
2004	124	124	-
2005	99	99	-
2006	5	5	-
2007-2008	-	-	-
2009	1	1	-
2010-2013	-	-	-
2014	119 509	-	119 509
2015	33 147	33 147	-
2016	60 896	5 670	55 226
2017	71 922	184	71 738
2018	3	3	-
2019	2 384	2 382	2
2020-2023	-	-	-
Razem	606 684	360 209	246 475

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych BFG z lat 1996- 2023, <https://www.bfg.pl/> (dostęp: 20.06.2025 r.).

Analiza danych zawartych w tabeli 2. wskazuje, że liczba deponentów, wobec których spełniono warunki gwarancji w poszczególnych latach badanego okresu, była zmienna i nie wykazywała jednoznacznego trendu, ani wzrostowego, ani spadkowego. Podkreślenia wymaga fakt, że w latach 2007-2008, 2010-2013 oraz 2020-2023 nie odnotowano żadnego przypadku wypłaty środków gwarantowanych.

W 2013 roku SKOK-i zostały objęte systemem gwarantowania depozytów. W konsekwencji wszystkie przypadki wypłat gwarancyjnych w 2014 roku dotyczyły wyłącznie klientów tych instytucji. Dzięki temu zabezpieczono środki 119 509 deponentów SKOK-ów, chroniąc ich przed potencjalnymi stratami finansowymi.

Łącznie w całym badanym okresie system gwarantowania objął 606 684 osoby, z czego 360 209 stanowili klienci banków, a 246 475 członkowie SKOK-ów. Wartość środków przeznaczonych na wypłaty gwarancyjne dla deponentów w latach 1995-2023, wyrażoną w milionach złotych, przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Wartość środków przeznaczonych na wypłaty gwarancyjne dla deponentów w latach 1995-2023 (w mln zł)

Lata	Środki przekazane deponentom ogółem	W tym:	
		banków	spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych
1995	105,0	105,0	-
1996	50,8	50,8	-
1997	6,4	6,4	-
1998	8,2	8,2	-
1999	4,7	4,7	-
2000	626,0	626,0	-
2001	12,5	12,5	-
2002	0,1	0,1	-
2003	0,1	0,1	-
2004	0,4	0,4	-
2005	0,1	0,1	-
2006	0,1	0,1	-
2007-2008	-	-	-
2009	0,004	0,004	-
2010-2013	-	-	-
2014	3 064,0	-	3 064,0
2015	2 037,0	2 036,9	0,1
2016	762,9	145,7	617,2
2017	685,4	0,2	685,2
2018*	-0,02	0,002	-0,02
2019	24,49	24,4	0,09
2020-2023	-	-	-
Razem	7 388,3	3 021,7	4 366,6

* W 2018 roku dokonano korekty, dlatego wystąpiła wartość ujemna.

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych BFG z lat 1996- 2023, <https://www.bfg.pl/> (dostęp: 21.06.2025 r.).

W latach 1995-2013 wypłaty z tytułu gwarancji dotyczyły wyłącznie klientów banków, a najwyższy poziom tych środków odnotowano w 2000 roku, kiedy to wyniosły – 626 mln zł. Po 2013 roku największe sumy przeznaczone na wypłaty gwarancyjne miały miejsce w 2014 roku ponad 3 miliardy złotych trafiły wtedy do członków SKOK-ów. Natomiast w 2015 roku przekazano ponad 2 miliardy złotych na rzecz deponentów banków. W niektórych latach, takich

jak 2007, 2008, 2010-2013 oraz 2020-2023, nie wystąpiła potrzeba realizacji wypłat z funduszu gwarancyjnego.

Źródła finansowania systemu gwarantowania depozytów w latach 1995-2023

Zasadniczym założeniem systemu gwarantowania depozytów w Polsce stało się jego samofinansowanie przez uczestniczące podmioty, tj. banki oraz SKOK-i. Model ten ma na celu minimalizację ryzyka angażowania środków publicznych, a tym samym ochronę budżetu państwa i pieniędzy podatników. System oparto na finansowaniu *ex-ante*, co oznacza, że środki na ewentualne wypłaty gwarancyjne są gromadzone z wyprzedzeniem, zanim wystąpi potrzeba ich użycia. Wśród źródeł tych środków znajdują się m.in. obowiązkowe składki instytucji objętych systemem, środki zgromadzone w funduszach celowych oraz wpływy z mas upadłościowych.

W latach 1995-2006 głównymi źródłami finansowania wypłat gwarantowanych dla deponentów banków były: Fundusz Ochrony Środków Gwarancyjnych (FOŚG), środki pozyskane z płynnych mas upadłości oraz fundusz środków odzyskanych z mas upadłości. Od 2015 roku wypłaty te sfinansowano przede wszystkim z FOŚG oraz Funduszu Gwarancyjnego. W przypadku deponentów SKOK-ów, w latach 2014-2016 wypłaty gwarancyjne były pokrywane z trzech źródeł: Funduszu Gwarancyjnego Kas (FGK), wpłat Kasy Krajowej (KK) oraz Funduszu Pomocowego (FP). Natomiast od 2017 roku środki dla tej grupy deponentów pochodziły z FGK oraz w określonych przypadkach z Funduszu Gwarancyjnego Banków (FGB).

Badania obejmowały strukturę źródeł finansowania wypłat gwarancyjnych dla deponentów banków w latach 1995-2023, natomiast od 2014 roku uwzględniono również deponentów SKOK-ów. Procentowy udział różnych źródeł finansowania wypłat gwarancyjnych dla deponentów banków w latach 1995-2023 zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Struktura źródeł pokrycia wypłat gwarancyjnych dla deponentów banków w latach 1995-2023 (w %)

Lata	Fundusz ochrony środków gwarancyjnych	Środki płynnych mas upadłości	Fundusz środków odzyskanych z mas upadłości	Fundusz gwarancyjny
1995	81,81	18,19	-	-
1996	93,11	6,10	0,79	-
1997	73,44	9,38	17,19	-
1998	50,00	21,95	28,05	-
1999	0,00	42,55	57,45	-
2000	77,33	22,67	-	-
2001	-	36,00	64,00	-
2002	-	100,00	-	-
2003	-	100,00	-	-
2004	-	100,00	-	-
2005	-	100,00	-	-
2006	-	100,00	-	-
2007-2008	-	-	-	-
2009	-	-	100,00	-
2010-2014	-	-	-	-
2015	100,00	-	-	-
2016	99,95	-	0,03	0,02
2017	-	-	-	100,00
2018	-	-	-	100,00
2019	-	-	-	100,00
2020-2023	-	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie raportów rocznych BFG z lat 1996- 2023, <https://www.bfg.pl/> (dostęp: 22.06.2025 r.).

W latach 1995-2015, czyli w czasie obowiązywania pierwszej ustawy regulującej działalność BFG, głównym źródłem finansowania wypłat był FOŚG. Jego udział w pokrywaniu wypłat wynosił od 50,00% w 1998 roku do pełnych 100% w roku 2015. Drugim kluczowym źródłem były środki pochodzące z płynnych mas upadłości banków, których udział wahał się od 6,10% (w 1996 roku) do 100% w latach 2002-2005. Natomiast fundusz środków odzyskanych z mas upadłości miał mniejsze znaczenie i tylko w pojedynczych przypadkach odgrywał większą rolę, szczególnie w latach 1999 (57,45%) i 2001 (64,00%). Struktura źródeł finansowania wypłat gwarancyjnych dla deponentów SKOK-ów w latach 2014-2016 zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5. Struktura źródeł pokrycia wypłat gwarancyjnych dla deponentów spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w latach 2014-2016 (w %)

Lata	Fundusz gwarancyjny kas	wpłaty Kasy Krajowej	Fundusz pomocowy
2014	0,68	1,07	98,25
2015	100,00	0,00	0,00
2016	7,21	0,00	92,79

Źródło: obliczenia własne na podstawie raportów rocznych BFG z lat 2014- 2016, <https://www.bfg.pl/> (dostęp: 22.06.2025 r.).

W 2014 roku zdecydowaną większość wypłat gwarancyjnych dla deponentów SKOK pokryto z FP, który odpowiadał za 98,25% przekazanych środków. Niewielki udział miały natomiast wpłaty KK (1,07%) oraz FGK, który pokrył zaledwie 0,68% zobowiązań. Natomiast w 2015 roku struktura źródeł zmieniła się całkowicie. Wszystkie wypłaty zostały sfinansowane z FGK, bez udziału pozostałych funduszy. W 2016 roku nastąpił częściowy powrót do wcześniejszego układu. Ponownie dominującym źródłem środków był FP, który zapewnił 92,79% wypłat. FGK odegrał wówczas mniejszą rolę, pokrywając 7,21% zobowiązań, natomiast wpłaty KK nie zostały już wykorzystane. W tabeli 6. przedstawiono strukturę źródeł finansowania wypłat gwarancyjnych dla deponentów SKOK-ów w latach 2017-2023.

Tabela 6 Struktura źródeł pokrycia wypłat gwarancyjnych dla deponentów spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w latach 2017-2023 (w %)

Lata	Fundusz gwarancyjny	
	kas	banków
2017	8,49	91,51
2018	-	-
2019	100,00	-
2020-2023	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie raportów rocznych BFG z lat 2017- 2023, <https://www.bfg.pl/> (dostęp: 22.06.2025 r.).

W 2017 roku zdecydowaną większość wypłat gwarancyjnych dla deponentów SKOK sfinansowano z FGB, który pokrył 91,51% zobowiązań. Jedynie 8,49% środków pochodziło z FGK. Dla 2018 roku dane nie zostały zaprezentowane z uwagi na fakt, że odnotowano ujemny stan FGK, co najprawdopodobniej było wynikiem korekty księgowej. W takiej sytuacji nie było możliwe rzetelne wyliczenie udziałów procentowych. Natomiast w 2019 roku całość wypłat została pokryta z FGK, bez udziału środków bankowych. W kolejnych latach od 2020 do 2023, nie wystąpiła potrzeba realizacji wypłat gwarancyjnych dla członków SKOK, co znajduje odzwierciedlenie w braku danych za ten okres.

Podsumowanie

System gwarantowania depozytów w Polsce od momentu jego wprowadzenia w 1995 roku do 2023 roku odegrał kluczową rolę w utrzymaniu stabilności sektora finansowego oraz ochronie interesów deponentów. Analiza danych wskazuje, że w całym badanym okresie spełniono warunki gwarancji wobec łącznie 112 instytucji finansowych, w tym 101 banków (7 komercyjnych oraz 94 spółdzielczych) oraz 11 SKOK-ów. Łącznie objęto ochroną ponad 606 tys. deponentów, z czego około 360 tys. to klienci banków, a niemal 246 tys. członkowie SKOK-ów.

Należy podkreślić, że choć w wybranych latach (np. 2007-2008, 2010-2013, 2020-2023) nie dokonano wypłat z systemu, którego powodem były kryzysy gospodarcze m.in.: globalny kryzys gospodarczy z 2008 roku i wybuch pandemii w 2020 roku. Jednak w pierwszym okresie jego funkcjonowania znaczna część instytucji, zwłaszcza banków spółdzielczych, została zlikwidowana, co wymagało interwencji i uruchomienia mechanizmu gwarancyjnego. Łączna kwota wypłat gwarancyjnych w latach 1995-2023 wyniosła ponad 7,3 mld zł, z czego znaczna część została przeznaczona na zabezpieczenie depozytów klientów SKOK-ów, zwłaszcza w latach po ich włączeniu do systemu w 2013 roku.

Dzięki zgromadzonym funduszom *ex-ante*, pochodzącym głównie ze składek banków i SKOK-ów, system gwarantowania depozytów skutecznie wypłacał środki deponentom, jednocześnie nie obciążając budżetu państwa ani podatników. Zmiany legislacyjne po 2016 roku wzmocniły strukturę finansowania i podniosły efektywność systemu, co przyczyniło się do jego odporności na kryzysy.

Najważniejszym efektem funkcjonowania systemu w Polsce, była jednak ochrona zaufania do sektora bankowego oraz zapobieganie szerszym kryzysom finansowym, które mogłyby mieć znacznie poważniejsze konsekwencje gospodarcze. System gwarantowania depozytów, choć ograniczony do wypłat środków (model „*pay-box*”), odegrał fundamentalną rolę w minimalizowaniu ryzyka paniki bankowej (tzw. *run na bank*) i utrzymaniu stabilności sektora finansowego.

Podsumowując, mimo że w pierwszych latach działania systemu, likwidacje banków i SKOK-ów były dość częste, a konieczność wypłat znacząca, to dzięki temu mechanizmowi udało się uniknąć szerszych kryzysów bankowych, które mogłyby zagrozić całemu systemowi finansowemu. W konsekwencji system gwarantowania depozytów nie tylko zabezpieczył oszczędności setek tysięcy deponentów, ale także przyczynił się do budowania trwałego zaufania do polskiego sektora bankowego.

Bibliografia

Baka, W. (1997). *Transformacja bankowości polskiej w latach 1988-1995. Studium monograficzno-porównawcze*. Warszawa: Biblioteka Menedżera i Bankowca.

Bankowy Fundusz gwarancyjny (1996-2023). *Roczny raport 1996-2023*. Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Pobrano z: <https://bfg.pl/>

Bystroń, P. (2024). Zróżnicowanie modeli systemów gwarantowania depozytów w kontekście zjawiska pokusy nadużycia. *Bezpieczny Bank*, 2(95), 63–90. <https://doi.org/10.26354/bb.4.2.95.2024>

Dadej, M. (2018). Systemy gwarantowania depozytów bankowych na świecie – analiza porównawcza. *Finanse i Prawo Finansowe*, 2(18), 9–24. <https://doi.org/10.18778/2391-6478.2.18.02>

Dobrzańska, A. (2023). W kierunku większej roli systemów gwarancji depozytów w unijnych ramach zarządzania kryzysowego. *Bezpieczny Bank*, 4(93), 7–30. <http://dx.doi.org/10.26354/bb.1.4.93.2023>

Koleśnik, J. (2019). Uwarunkowania funkcjonowania systemów gwarantowania depozytów i ich wpływ na zachowania deponentów. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, 21(70), 94–103. <http://dx.doi.org/10.22630/PEFIM.2019.21.70.8>

Obal, T. (2020). Gwarantowanie depozytów w Polsce w latach 1995-2020. Aksjologia, wybrane regulacje, praktyka. *Bezpieczny Bank*, 3(80), 52–71. <http://dx.doi.org/10.26354/bb.2.3.80.2020>

Pawlikowski, A. (2005). *The Polish deposit insurance scheme compared to arrangements adopted in other EU countries*. Warszawa: Narodowy Bank Polski.

Szambelańczyk, J. (2020). XXV lat działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. *Bezpieczny Bank*, 3(80), 8–51. <http://dx.doi.org/10.26354/bb.1.3.80.2020>

Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. *Prawo bankowe*. Dz.U. z 1990 r. Nr 72. poz. 359 z póź. zm.

Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. *o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym*. Dz.U. 1995 nr 4 poz. 18. z póź. zm.

Zaleska, M. (2008). *System gwarantowania depozytów*. Warszawa: Difin.

Zdanowicz, B. (2007). Podstawowe dylematy i kryteria wyboru formuły systemu gwarantowania depozytów w świetle teorii i doświadczeń międzynarodowych. *Bezpieczny Bank*, 34(1), 3–231.

Żywiec, A. (2021). Bankowy Fundusz Gwarancyjny jako instytucja systemu gwarantowania depozytów w Polsce. *Bezpieczny Bank*, 2(83), 59–73. <http://dx.doi.org/10.26354/bb.3.2.83.2021>